

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра періодичної преси та медіаредагування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ Майя НІКОЛАЄВА

« ____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВК 03: Газетно-журнальне видання: оформлення видавничого продукту»

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 06 Журналістика

Спеціальність: 061 Журналістика
(код і назва спеціальності (тей))

Освітньо-професійна програма: Журналістика
(назва ОПП/ОНП)

ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «ВК 03: Газетно-журнальне видання: оформлення видавничого продукту». – Одеса: ОНУ, 2024. 16 с.

Розробник: старший викладач Василь МИЛОСЕРДНИЙ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри періодичної преси та медіаредагування

Протокол № «__» від «__» _____ 2024 р.

В.о. завідувача кафедри _____ (Валентина МУСІЙ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено з гарантом ОПП «Журналістика»

(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету журналістики, реклами та видавничої справи

Протокол № «__» від «__» _____ 2024 р.

Голова НМК _____ (_____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри періодичної преси та медіаредагування

Протокол № «__» від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (_____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри періодичної преси та медіаредагування

Протокол № __ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (_____
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів – 3/0 годин 90/ змістових модулів – 2	Галузь знань <u>06 Журналістика</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>061 Журналістика</u> (код і назва) Спеціалізації: (назва) Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	<i>Вибіркова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	
		<i>Семестр</i>	
		3-й	
		<i>Лекції</i>	
		8 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		28 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	
		Форма підсумкового контролю: <i>залік/0</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: опанування здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок з розробки концепції, побудови структури, оформлення та верстки друкованих періодичних видань; ознайомлення з видавничими стандартами, нормативними вимогами щодо техніки оформлення газетно-журнальних видань.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити студентів з поняттям та особливостями макетування та верстки різних видів друкованих періодичних видань; розкрити сучасні тенденції в поліграфічному дизайні; навчити студентів користуватися професійним програмним забезпеченням для створення макетів друкованих медіа; надати студентам інструментарій для задоволення інформаційних потреб аудиторії; сформувати уявлення про поняття «типографіка» та «колористика»; надати студентам дієві інструменти для створення якісного друкованого видання.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

а) **загальних** — **ЗК**:

ЗК 01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 07. Здатність працювати в команді.

ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

б) **спеціальних (фахових, предметних)** — **СК**:

СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК 04. Здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР 01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.

ПР 07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- типологію газет та журналів, сучасні тенденції газетно-журнальної верстки;
- принципи і завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань;
- композиційно-графічне моделювання періодичних видань;
- особливості дизайну газети й журналу та системи ілюстрацій;
- макетування і верстку газетно-журнальних видань з використанням програмних пакетів для створення оригінал-макетів.

Вміти:

- розробляти концепції побудови структури, дизайну та оформлення друкованих видань;
- комплексно підходити до створення макетів друкованих видань;
- використовувати набуті теоретичні знання і практичні навички у творенні оригінал-макетів періодичних видань, у розробці об'єктів комп'ютерної графіки із застосуванням сучасних дизайнерських програм.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Техніка оформлення газетно-журнальних видань

Тема 1. Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань.

Оформлення періодичних видань як мистецтво. Завдання та функції, загальні риси та ознаки оформлення періодичного видання. Обличчя видання. Головні складники газетної форми. Постійні елементи газети. Характеристики паперового ЗМІ: формат, обсяг, вихідні дані.

Композиція газети. Властивості й засоби композиції. Конструктивні особливості композиції шпальти. Особливості композиції номера газети. Композиційно-графічна модель видання.

Засоби виділення матеріалів у газеті. Ілюстраційне оформлення газети. Шрифтове виділення текстів. Виділення з допомогою формату. Композиційний, графічний та комбінований методи виділення матеріалів. Призначення й види заголовків. Композиція та шрифтографія газетних заголовків.

Значення та види ілюстрацій. Форма, розмір і розташування ілюстрацій у газеті та журналі. Технічна підготовка зображальних матеріалів.

Тема 2. Макетування номера газети.

Види подачі текстових матеріалів та їхнє оформлення. Типові недоліки верстки. Різновиди верстки. Верстка ілюстрацій. Графічний план верстки. Види макета. Макетування номера і сторінки. Прийоми макетування шпальти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Створення оригінал макета періодичного видання

Тема 3. Розробка макета видання за допомогою професійної програми для верстки та макетування.

Ознайомлення з системою запуску програми Adobe InDesign, панелями інструментів, налаштуванням робочого середовища. Опанування інструментами навігації в програмі.

Робота з кольором у видавничій системі Adobe In Design. Кольорові моделі при верстанні видань. Застосовування градієнту. Палітра кольорів. Типи обводок і заливок.

Тема 4. Верстка періодичного видання.

Основні операції з об'єктами, графічними та текстовими фреймами у видавничій системі Adobe InDesign. Створення макета навчальної газети.

Особливості верстки журналу. Особливості дизайну журнальних видань. Верстка з ілюстраціями. Декоративні елементи оформлення. Створення макета журналу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань.										
Тема 1. Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань	8	2	2		4					
Тема 2. Макетування номера газети	12	2	4		6					
Разом	20	4	6		10					

за зм. модулем 1										
Змістовий модуль 2. Створення оригінал макета періодичного видання.										
Тема 3. Розробка макета газети за допомогою професійної програми для верстки та макетування	32	2	10		20					
Тема 4. Верстка періодичного видання	38	2	12		24					
Разом за зм. модулем 2	70	4	22		44					
Усього годин	90	8	28		54					

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин <i>очна / заочна</i>
1	Тема 1. Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань. Проаналізувати концепцію та оформлення газет різних форматів. Проаналізувати концепцію та оформлення журналів різних форматів. Проаналізувати шрифтове виділення матеріалів та ілюстраційне оформлення журналів, різних за тематикою і форматом (політичні, літературні, мистецькі, наукові, сатиричні видання). Порівняти шрифтове виділення матеріалів та ілюстраційне оформлення газет форматів А3 та А4, різних за тематикою	2/ 0 год.
4	Тема 2. Макетування номера газети. Створити концепцію навчальної газети. Відповідно до концепції власного видання підібрати матеріали, ілюстрації та скласти план номера (обсяг 4 стор.). Створити макет оформлення видання, формат А3, обсяг 4 стор. Підібрати матеріали та ілюстрації для тематичного	2/0 год. 2/0 год.

	номера. Створити макет оформлення видання, формат А3, обсяг 4 стор.	
5	Тема 3. Розробка макета видання за допомогою професійної програми для верстки та макетування. Задати в програмі Adobe InDesign параметри для газети формату А4, обсяг 4 сторінки. Створити сторінку-шаблон. Зверстати заголовок газети. Зверстати першу сторінку на п'ять колонок, середник вставити – 5 мм. Верстка за макетом газети А 3, обсяг 2 сторінки. Створити текстовий фрейм використавши палітру інструментів, вставити у фрейм ілюстрацію. Вставити в текстовий фрейм текст. Виділити заголовок. Вставити підпис під світлиною. Верстка за макетом газети формату А3, обсяг 2 стор. Вставити два зображення з видаленим фоном. Верстка за макетом тематичного розвороту газети формату А3. Створити документ формату А4. Створити рекламний блок із застосуванням градієнту. В оформленні заголовка використати обводку та фон. Створити листівку з градієнтним заливанням за вказаними у зразку параметрами, використовуючи в основному палітру «Гرادієнт».	2/0 год. 2/0 год. 2/0 год. 2/0 год. 2/0 год.
6	Тема 7. Верстка періодичного видання. Задати в програмі Adobe InDesign параметри для газети формату А4. Створити сторінку-шаблон. Зверстати номер згідно з макетом. Обсяг 4 стор. Верстка діаграми. Верстка таблиці. Верстка газети за макетом. Формат А3. Особливості верстки журналу. Задати в програмі Adobe InDesign параметри для журналу формату А4. Створити сторінку-шаблон. Згідно з макетом зверстати обкладинку журналу. Створення логотипу журнального видання. Робота з ілюстраціями. Технічна підготовка. Робота з лініями, графічними та текстовими фреймами. Робота з трансформації об'єктів, графічних та текстових фреймів	2/0 год. 2/0 год. 2/0 год. 2/0 год. 2/0 год. 2/0 год.
Усього		28/0 год.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин оч./заоч.
1	Тема 1. Принципи й завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури, підготовка до практичного заняття. Проаналізувати оформлення місцевих газет формату А3 та А2: заголовна частина, кількість колонок, кількість матеріалів на шпальті, шрифти, ілюстрації, підписи, вихідні дані. Визначити композиційно-графічну модель кількох періодичних видань, різних за форматом. Дати характеристику цим моделям. Переглянути кілька номерів журнальних видань і проаналізувати засоби виділення матеріалів, оформлення заголовків та ілюстрацій.	4/0 год.
2	Тема 2. Макетування номера газети. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури, підготовка до практичного заняття. Перегляд відеоуроків з поліграфічного дизайну. Визначити тему номера навчальної газети. Підібрати матеріали та ілюстрації, скласти план тематичного номера газети (формат А3, обсяг 8 сторінок).	6/0 год.
3	Тема 3. Розробка макета видання за допомогою професійної програми для верстки та макетування. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури, підготовка до практичного заняття. Перегляд відеоуроків з поліграфічного дизайну. Зверстати за допомогою програми Adobe InDesign газету (формат А3) у 4 шпальти, використавши прийом багатоколонкової верстки та застосувавши модульну систему верстки. Дібрати з мережі інтернет матеріали та зверстати тематичну сторінку, присвячену вітчизняному спорту. Робота з трансформації об'єктів, графічних та текстових фреймів.	20/0 год.
4	Тема 7. Верстка періодичного видання. Опрацювання лекційного матеріалу та рекомендованої літератури, підготовка до практичного заняття. Перегляд відеоуроків з поліграфічного дизайну.	24/0 год.

	Виконати макетування та верстку 8 сторінок газети формату А3 в програмі Adobe InDesign. Зверстати чотири сторінки журналу формату А4, присвячені українському кіно, дотримуючись принципів рівноваги, симетрії та контрасту. Робота з трансформації об'єктів, графічних та текстових фреймів.	
Усього		54/0

9. Методи навчання

Методи навчання, які будуть використані у процесі проведення лекційних навчальних занять:

Словесні: проблемні лекції, пояснення;

Наочні: використання пояснювально-ілюстративного методу, презентації.

Практичні: практичні завдання, творчі завдання.

10. Форми контролю та методи оцінювання

(у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Методи поточного контролю: усне опитування, практичне завдання.

Методи періодичного контролю: практичне завдання.

Підсумковий контроль: залік.

Критерії оцінювання результатів навчання. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних/ розрахункових завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання

	інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями	індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки	правильно вирішив більшість розрахункових/тестових завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача
--	----------------------------------	---

11. Питання для поточного та періодичного контролю

1. Принципи та завдання художньо-технічного оформлення газетно-журнальних видань.
2. Загальні риси та ознаки оформлення газети.
3. У чому полягає взаємозалежність форми і змісту?
4. Які завдання стоять перед оформлювачем періодичного видання?
5. Обличчя видання. Що його визначає?
6. Верстка та її основні принципи.
7. Які компоненти формують газетний номер?
8. Способи та прийоми розміщення матеріалів на шпальті.
9. У чому полягає закон пропорції при оформленні газети?
10. Композиція газети. Засоби гармонізації композиції.
11. Як діє закон рівноваги?
12. Як використовуються елементи контрасту при оформленні газети?
13. Які головні складові газетної форми?
14. Постійні елементи газети.
15. Оформлення заголовної частини газети. Варіанти розміщення заголовної частини на шпальті.
16. Основні варіанти розміщення календарних відомостей?
17. Розділові засоби. Специфіка використання розділових засобів.
18. Пробільні елементи. Що таке апрош та інтерліньяж?
19. Функції лінійок. Назвіть лінійки, які найчастіше використовуються.
20. Оформлення колонтитулу?
21. Оформлення вихідних даних періодичного видання?
22. Яке значення має формат видання і обсяг номера для його верстки та оформлення?
23. Який зв'язок існує між збільшенням кількості колонок і шрифтовим оформленням газети?
24. Засоби виділення матеріалів на шпальті.
25. Прийоми шрифтового виділення матеріалів.
26. Як використовується форматний метод виділення?
27. Найвигідніші місця у газеті. Які матеріали треба ставити на шпигель?
28. Газетний заголовок. Види заголовків та помилки в їх оформленні.
29. Рубрика та особливості її оформлення?
30. Що таке «свічка» і «вріз»? Як вони оформлюються ?

- 31.Добірка. Чим відрізняється оформлення тематичної добірки від різнотемної?
- 32.Які особливості верстки «горища», «підвалу»?
- 33.Оформлення великих матеріалів на сторінці?
- 34.Особливості оформлення тематичної сторінки.
- 35.Особливості оформлення газетного розвороту.
- 36.Вимоги до ілюстрацій та їх кількості на газетній сторінці.
- 37.Особливості вертикальної та горизонтальної верстки.
- 38.Як боротися з вертикальним і горизонтальним перерізом полоси
- 39.Які особливості симетричної та асиметричної верстки.
- 40.Підготовка до макетування.
- 41.Що таке графічний план верстки?
- 42.Макет. Види макета.
- 43.Види подачі текстових матеріалів та їхнє оформлення.
- 44.Яка технологія макетування номера газети?
- 45.Які особливості макетування шпальт різних форматів?
- 46.Які видавничі системи використовуються для створення макетів поліграфічних видань?
- 47.Особливості роботи в програмі Adobe InDesign.
- 48.Правила використання контекстного меню в програмі Adobe InDesign.
- 49.Варіанти створення нового документа в програмі Adobe InDesign.
- 50.Створення та редагування майстер-сторінок. Додавання та видалення сторінок.
- 51.Функції полів у макетуванні та оформленні.
- 52.Види фреймів у програмі Adobe Indesign
- 53.Для чого призначений текстовий редактор?
- 54.Правила верстки текстів.
- 55.Що таке «стиль» і для чого він використовується?
- 56.Основні групи шрифтів.
- 57.Принципи роботи зі шрифтом у верстці.
- 58.Базова лінія шрифту.
- 59.Модульна сітка та її призначення.
- 60.Елементи декоративного оформлення журнальних видань.
- 61.Особливості верстки журналу.
- 62.Які формати зображень використовуються у верстці?
- 63.Робота з кольоровою палітрою в програмі Adobe InDesign. Створення відтінків. Застосування градієнту
- 64.Як здійснюється зміна розмірів ілюстрації всередині блоку?
- 65.Вимоги до підготовки готового оригінал-макета до передачі його в друкарню.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль		Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	
25	75	100

Поточний та періодичний контроль				Сума балів
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2		
T1	T2	T3	T4	
10	15	35	40	100

Розподіл балів за заняттями, згідно з запланованими темами, здійснюється таким чином:

Змістовий модуль 1

T1 (лекції, усні відповіді за темами, 2 год — 5 балів, практичні, від 1 до 5 балів).

T2 (лекції, усні відповіді за темами, 2 год, — 5 балів, практичні, від 1 до 5 балів).

Змістовий модуль 2

T3 (лекції, усні відповіді за темами, 2 год — 5 балів; практичні, 2 год — 8 балів).

T4 (лекції, усні відповіді за темами, 2 год — 5 балів; практичні, 2 год — 8 балів).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим	не зараховано з обов'язковим

		повторним вивченням дисципліни	повторним вивченням дисципліни
--	--	-----------------------------------	-----------------------------------

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «ВК 03: Газетно-журнальне видання: оформлення видавничого продукту».

14. Рекомендована література

Основна (базова):

1. ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види, терміни та визначення. Київ : Держстандарт України, 2016. 50 с.
2. Ішук Н. М. Газетно-журнальне виробництво: практикум із верстання : електронна книга. Київ, 2019. 90 с.
3. Посібник користувача InDesign. URL: <https://helpx.adobe.com/ua/indesign/user-guide.html>
4. Приступенко Т. О., Радчик Р. В., Василенко М. К. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво : навч. посіб. Київ, 2015. 287 с.
5. Шевченко В. Е. Форми візуалізації в сучасному журналі : монографія. Київ, 2013. 340 с.

Додаткова:

1. Бондар Ю. В., Головатий М. Ф., Сенченко М. І. Енциклопедія для видавця та журналіста. Київ : Персонал, 2010. 400 с.
2. Журналістика та основи редакторської майстерності: навч. посіб. Київ, 2012. 271 с.
3. Крайнікова Т. С. Коректура : підруч. Київ, 2010. 252 с.
4. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навч. посіб. Львів, 2017. 416 с.
5. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практ. посіб. Київ, 2010. 560 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/ua/elektronnaya-biblioteka>
2. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua>

3. Офіційний вебсайт факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
URL: <https://www.fj.onu.edu.ua>
4. Офіційний ютуб-канал факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.
URL: https://www.youtube.com/c/FJinform_Mechnikov
5. Офіційна сторінка факультету журналістики, реклами та видавничої справи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова на фейсбуці.
URL: https://www.facebook.com/JAPfaculty/?ref=pages_you_manage